

BİR KUR'AN MEYVESİ OLARAK İNCİR VE TÜRK KÜLTÜRÜNDE İNCİR YORUMLARI*

*Halil İbrahim BULUT***

ÖZET

Toplumların sosyo-kültürel yapılarının oluşmasında dinin önemli bir etkisinin olduğu kabul edilir. Müslüman Türk toplumunun örf, adet ve geleneklerinin teşekkülünde olduğu gibi, onun fikir ve düşünce hayatının şekillenmesinde de başta Kur'an ve Sünnet olmak üzere Müslümanların tarihi tecrübeleri, bilgi ve algıları önemli bir rol oynamıştır. Kültürümüzde meyvelere dair tasavvurun oluşmasında söz konusu kaynakların yaklaşımı şüphesiz dikkat çekici bir unsurdur. Kur'an'da pek çok meyvenin ismi farklı bağlamlarda zikredilmektedir. Bunların her biri siyak-sibak bütünlüğü içerisinde ele alınıp değerlendirilebilir. Ancak incir hem ağacı hem de meyvesi ile Kur'an ve Sünnet'te ayrıcalıklı bir yere sahiptir.

Bu makalenin hedefi Türk kültüründe incir ağacı ve meyvesinin nasıl tasavvur edildiğini izah etmektir. Bu çerçevede önce Kur'an'da ve hadislerde, sonra da Kitab-ı Mukaddes kaynaklarında incirin hangi bağlamda zikredildiğine, İslamî geleneğe bu meyveye hangi manaların yüklendiğine ve dahası yaşadığımız Müslüman Türk toplumunda incirin nasıl algılandığına yer verilecektir. Bu bağlamda atasözlerinde, deyimlerde ve halk arasındaki konuşmalarda incir meyvesinin nasıl kullanıldığı kadar ona hangi anlamların yüklendiği de önem arz etmektedir. Toplumların zihniyet dünyalarının anlaşılmasında rüya tabirlerinin önemli bir yeri olduğu dikkate alınır, yaşadığımız toplumda incir rüyalarının nasıl yorumlandığı hususu da bize ışık tutacaktır. Sonuçta bu makalede, Türk toplumunda var olan incir kültürü ile Kur'an ve Sünnet'in meyve tasavvuru, daha özel anlamda incir tasavvuru arasındaki benzerlikler ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İncir, Meyve, Bir Kur'an Meyvesi, Türk Kültürü, halk inancı, rüya tabiri.

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Prof. Dr. İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, İslam Mezhepleri ABD, El-mek: hibulut@gmail.com

FIG AS A FRUIT OF THE QUR'AN AND FIG INTERPRETATIONS IN TURKIC CULTURE

ABSTRACT

It is accepted that religion has a significant influence on the formation of socio-cultural structures in societies. As happened in the formation of Turk-Muslim Society's custom, tradition and folklore, mainly the Qur'an and Sunnah, Muslim's historical experience, knowledge and perceptions have played important role in the formation of its intellectual thought, too. In our culture, approach of these sources towards the occurrence of description about fruits is certainly an attractive factor. Various fruits in the Qur'an are mentioned in different contexts. Each of these can be evaluated by dealing with contextualizing its pre- and post-contexts. However, fig both its tree and fruit has a special place in the Qur'an and Sunnah.

The aim of this article is to explain how fig tree and its fruit has been imagined in Turk culture. In this context, fig will be examined in which context has been used in the Qur'an and Hadiths initially, and then, in the sources of Holy Scripture; what meanings given to this fruit in Islamic tradition; and moreover it will be dealt with how fig is being perceived in current Turk-Muslim community. In that context, it has importance what meanings given to fig as much as how it has been used in proverbs, idioms, and conversations in public. The issue of how fig dreams are being interpreted in our society will shed light on us, if it is considered that dream interpretations have special importance in understanding mind-set of societies. As a result, it is aimed to present the similarities between the existent fig culture amongst Turkish society and the description about fruits, particularly fig, in the Qur'an and Sunnah.

Key Words: Fig, Fruit, afruit of Qur'an, Turkish culture, public belief, dream interpretation.

GİRİŞ

Toplumların sosyo-kültürel yapılarının oluşmasında dinin önemli bir etkisinin olduğu kabul edilir. Müslüman Türk toplumunun örf, adet ve geleneklerinin teşekkülünde olduğu gibi onun fikir ve düşünce hayatının şekillenmesinde de din, yani Kur'an ve Sünnet önemli bir rol oynamıştır. Toplumumuzda meyve ve bunlara dair yorumlarda söz konusu kaynakların yaklaşımı şüphesiz dikkat çekici bir unsurdur. Kur'an'da pek çok meyvenin ismi farklı bağlamlarda zikredilmektedir. Bunların her biri siyak-sibak bütünlüğü içerisinde ele alınıp değerlendirilebilir. Ancak incir hem ağacı hem de meyvesi ile Kur'an ve Sünnette ayrıcalıklı bir yere sahiptir. Şüphesiz Kur'an'ın bu yaklaşımı bizim toplumumuzdaki incir kültürüne önemli katkıları olmuştur.

Bu makalede incir ağacı ve incir meyvesinin Anadolu'da nasıl algılandığının üzerinde durulacaktır. Elbette Türk –İslam toplumunun her konuda olduğu gibi incir meyvesinin algısında da inançlarımızın belirleyici bir rolü olmuştur. Bu çerçevede incir meyvesinin Kur'an ve hadis kaynaklarında hangi bağlamda zikredildiği, geleneksel tefsir anlayışımızda nasıl yorumlandığı ve bu yorumların Türk toplumundaki yansımalarının nasıl olduğu hususları ele alınacak, buradan

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/5 Spring 2014

hareketle Türk toplumunun incir meyvesiyle alakalı yorumlarının arka planına ışık tutulmaya çalışılacaktır.

Yemiş, ballıdarı, bardacık gibi isimlerle de anılan incir meyvesi, sıcak Akdeniz ülkelerinin hemen hepsinde yetişmektedir. Küçük Asya'dan Hindistan'a kadar yayılan sahanın yerlisi olduğu, ancak bunun tabii fidesinin Akdeniz bölgesinde geliştiği kabul edilir. Beyaz incir, patlıcan inciri, kavak inciri, lop incir gibi pek çok türü bulunur.¹ Taze ve kurutularak yenildiği gibi reçel ve tatlısı da yapılır. Her mevsimde tüketilebilen ender meyvelerden biridir.

A. Kutsal Kitaplarda İncir

Kur'an-ı Kerim'de bazı meyvelerin isimleri zikredilmekle birlikte bunlar hakkında tafsilatlı bir bilgi verilmez. Zaten bir tıp kitabı gibi meyvelerin özellikleri ve faydalarından bahsetmek Kur'an'ın hedefleri arasında değildir. Bununla birlikte Kur'an'da zikredilen meyveler, günümüz tıbbınca faydaları sayılıp tüketilemeyen pek çok özelliklere sahiptir. Dolayısıyla Kur'an'da bu meyvelerin zikredilmesi bir tesadüf değildir.

Kur'an'da zikredilen meyveler; hurma, incir, zeytin, üzüm, nar, kiraz ve muzdur². Bu meyveler farklı bağlamlarda da olsa pek çok defa zikredilmiştir. Ancak incir (tîn), Kur'an'da bir surenin³ adı olup, sadece bir âyette kasem (yemin/and) ile anılmaktadır. Burada Yüce Allah şöyle buyurmuştur: *"İncir ve zeytine, Sina dağına ve bu emin beldeye yemin olsun ki; biz insanı en mükemmel sûrette yarattık. Sonra da onu aşağı derekeye düşürdük. Ancak iman edip güzel ve makbul işler yapanlar müstesnadır. Onlara hiç eksilmeyen ve tükenmeyen bir mükâfat vardır..."*⁴ Kur'an'da sadece bu sûrede, incir ve zeytine yemin edilmesinin hikmeti acaba nedir? sorusu akla gelmektedir. Bu soruya verilen cevapların iki başlık altında toplandığı görülür: Bunların ilkinde incir meyvesinin güzel bir gıda ve şifa kaynağı olmasına vurgu yapılırken diğerinde Cenâb-ı Hakk'ın daha önce vahiy indirdiği mekanların kastedilmiş olması mümkündür. Nitekim yeminin üçüncü ve dördüncü unsurlarını meydana getiren Sînâ dağı ile "beled-i emîn" (Mekke-i Mükerreme) göz önünde bulundurulduğunda ikinci yorum daha isabetli görünür. Böylece Yahudiliğin, Hristiyanlığın ve İslâmiyet'in doğduğu yerlere yemin edilerek her üç dinin aslının bir olduğu ve hepsinin tevhit akidesinde birleştiğine işaret edildiği söylenebilir.⁵

Hadis kaynaklarında genel anlamda meyvelerle alakalı bolca rivayet olmakla birlikte⁶, incirle alakalı rivayetlerin sınırlı olduğu görülür. Bu rivayetlerde, incir meyvesinin besin değerine vurgu yapılır ve taşıdığı özellikler sebebiyle cennet meyvesi olduğuna işaret edilir. Nitekim Hz. Peygamber, kendisine ikram edilen bir tabak incirden yemiş ve sonra da etrafındakilere şöyle buyurmuştur: *"Yiyiniz. Şimdi ben, şayet cennetten bir meyve inmiş olduğunu söyleseydim, onun bu (incir) olduğunu söylerdim. Çünkü cennet meyvelerinin çekirdeği olmaz. Binaenaleyh onu yiyiniz; zira o, basuru keser, ayak ağrılarını (eklem yeri ağrılarını) yok eder"*⁷ Başka bir rivayette Hz.

¹ Muammer Uysal, *Şifalı Bitkiler ve Gıdalar Ansiklopedisi*, Konya 1997, s.186.

² Bkz. Davut Aydın, *Kur'an-ı Kerim'de Besinler ve Şifa*, İstanbul 2002, ss.85-104.

³ Tin Sûresi, Kur'an-ı Kerim'in doksan beşinci suresi olup sekiz ayetten müteşekkildir ve Mekke döneminde nazil olmuştur.

⁴ Tin Sûresi, 95/1-6.

⁵ Bkz. Birişik, Abdülhamit, "İncir", *DİA*, XXXXI, 189-190.

⁶ Bu konuda örnek olarak bkz. Tekineş, Ayhan, "Tıbb-ı Nebvî'de Meyve/ Fruit in Medicine of the Prophet", *Turkish Studies : International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 3/5 Fall 2008, ss. 134-142.

⁷ Fahreddin Râzî, *Tefsîr-i Kebîr*, XXIII, 241.

Peygamberin yatsı namazında “Tîn” suresini okuduğu ifade edilir.⁸ Bazı tefsirlerde yer alan, “Allah, Tîn sûresini okuyan kimseye dünyada kaldığı sürece âfiyet ve güçlü imandan oluşan iki özellik verir, öldüğünde de bu sûreyi okuyanların sayısı kadar sevap ihsan eder” meâlindeki hadis mevzû olduğu kaydedilmiştir.⁹

İncir meyvesinin insan sağlığına faydalı olduğunu, bazı hastalıklara iyi geldiğini ifade eden başka rivayetler de vardır. Örneğin Hz. Ali, “İncir yiyiniz, zira o karın ağrılarına iyi gelir”¹⁰ demiştir. Yine İmam Mûsâ’nın oğlu İmam Ali Rızâ’dan nakledildiğine göre o, “İncir ağzı kokusunu giderir, saçları uzatır ve felci önler” demiştir.¹¹

Diğer taraftan toplumumuzdaki incir tasavvuruna tesir eden faktörlerden biri de Kitabı Mukaddes’in bu meyveye atfettiği ehemmiyettir. Çünkü bu durum, Müslüman âlimlerin yorumlarına, dolayısıyla halkın tasavvuruna etki etmiştir. Nitekim Tevrat’ta Adem ile Havva’nın cennetten çıkarılma hadisesi anlatılırken incir ağacına atıfla şöyle denilmektedir: “..Bahçenin ağaçlarının meyvesinden yiyebiliriz, fakat bahçenin ortasında olan ağacın meyvesi hakkında Allah: Ondan yemeyin ve ona dokunmayın ki ölmeyesiniz, dedi. Ve yılan kadına dedi: Katiyen ölmezsiniz, çünkü Allah bilir ki ondan yediğiniz gün, o vakit gözleriniz açılacak, iyiyi ve kötüyü bilerek O’nun gibi olacaksınız. Kadın gördü ki, ağaç yemek için iyi ve gözlere hoş ve anlayışlı kılmak için arzu olunur bir ağaçtı. Onun meyvesinden aldı ve yedi, kocasına da verdi, o da yedi. İkisnin de gözleri açıldı, kendilerinin çıplak olduklarını bildiler ve incir yaprakları dikip kendilerine önlükler yaptılar...”¹² Bu ifadelerden anlaşıldığına göre Kitab-ı Mukaddes’e göre meyvesinin yenilmesi yasaklanan ağaç incir ağacıdır. Tanrı, Adem ve Havva’ya " Ondan yemeyin ve ona dokunmayın ki ölmeyesiniz" demek suretiyle bu ağacı yasaklamasının gerekçesini de açıklamıştır. Ancak yılan, ağacın meyvesinden yedikleri takdirde -tıpkı Tanrı gibi- ölümsüz olacaklarını Havva’ya fısıldamış ve nihayetinde Havva da Adem’i kandırarak birlikte bu yasak ağacın meyvesinden yemişlerdir.

Bu olay Kur'an'da şöyle anlatılır: *Dedik ki: “Ey Âdem! Sen ve eşin cennete yerleşin. Orada dilediğiniz gibi bol bol yiyin, ama şu ağaca yaklaşmayın, yoksa zalimlerden olursunuz.” derken, şeytan ayaklarını oradan kaydırdı. Onları içinde bulundukları konumdan çıkardı. Bunun üzerine biz de, “Birbirinize düşman olarak inin. Sizin için yeryüzünde belli bir süre barınak ve yararlanma vardır” dedik.*¹³ Kur'an'da Adem ve Havva’nın yasak ağaçtan yemeleri için onları kandırmanın "Şeytan" olduğu açık bir şekilde bildirilmesine rağmen yasaklanan ağacın hangisi olduğuna dair bilgi verilmez. Çünkü burada önemli olan Allah'ın emrine itaat edilip edilmemesidir, ağacın cinsi ise tali bir meseledir. Bundan dolayı ağacın isminin verilmediği söylenebilir. Bununla birlikte bazı İslam alimlerinin Kitab-ı Mukaddes'in yaklaşımından etkilenecek olsa gerek, yasak ağaç ile incirin kastedildiğini açıklamışlardır.¹⁴

Elde mevcut İncillere bakıldığında Hz. İsa’nın hayatında da incir ağacının ve meyvesinin ayrı bir yerinin olduğu görülür. İncil’de, hem Tevrat hem de Kur’an-ı Kerim’e göre incir meyvesine daha fazla atıf bulunmaktadır.¹⁵ Bu durum, incir ağacının ve dolayısıyla meyvesinin

⁸ Bkz. Buhari, "Kitabu't-tefsir", 95.

⁹ Zemahşerî, *el-Keşşâf*, (nşr. Âdil Ahmed Abdülmevcûd v.dğr.), Riyad 1418/1998, VI, 402; Beyzâvî, *Envârü't-tenzîl*, Beyrut 1410/1990, IV, 432.

¹⁰ Hüseyin b. Bistam ez-Zeyyâd, *İmamların Tıbbı*, (trc.Hayrettin Tekümit), İstanbul 2000, s.156-157.

¹¹ Fahreddin Râzî, *Tefsîr-i Kebîr*, XXIII, 241.

¹² Tekvin, 3/1-8.

¹³ Bakara 2/ 35-36.

¹⁴ Taberî, *Câmiu'l-Beyân*, I. 336-7.

¹⁵ İncilde pek çok yerde incir ifadesi geçmektedir. Örnek olarak bak. Matta, 7/16, 21/19-21, 24/32; Markos, 11/13, 20-21; Luka 6/44, 13/6-7; 19/4; Yuhanna 1/48-50.

İsâ'nın doğup yetiştiği Kudüs ve çevresinde fazlaca yetişmesiyle doğrudan alakalı olsa gerektir. Hz. İsâ, insanların iyi veya kötü olmalarının yaptıkları fiillerle tanınacağını anlatırken "Onları meyvelerinden tanıyacaksınız. Dikenli bitkilerden üzüm, devedikenlerinden incir toplanabilir mi? Bunun gibi her iyi ağaç iyi meyve verir, kötü ağaç ise kötü meyve verir..."¹⁶ diyerek incirin iyi bir meyve olduğuna işaret etmektedir. Başka bir yerde İsâ, açlığını bastırmak için yiyecek bir şeyler aramış; uzakta, yapraklanmış bir incir ağacı görünce belki üzerinde incir bulurum diye yaklaşmıştı. Ağacın yanına vardığında yapraktan başka bir şey bulamamıştı. Bunun üzerine İsâ ağaca, «Artık senden hiç kimse bir daha meyve yemesin!» diyerek ağaca beddua ettiği İncillerde kayıtlıdır.¹⁷

B. İslâmî Gelenekte İncir Yorumları

Toplumların sosyo-kültürel yapılarının oluşmasında dinin önemli bir etkisinin olduğu kabul edilir. Müslüman Türk toplumunun örf, âdet ve geleneklerinin teşekkülünde olduğu gibi onun fikir ve düşünce hayatının şekillenmesinde de dîn, yani Kur'an ve Hz. Peygamberin örnek hayatı önemli bir rol oynamıştır. Bu sebeple Kur'an'da Allah Teala'nın incir meyvesine yemin etmesi, bu meyveyle ilgili tasavvurumuzu müspet yönde etkilemiştir.

Müfessirler, Tîn sûresinde zikredilen "incir" kelimesinden maksadın ne olduğu hususunda ihtilaf etmişler ve bu kelime ile neyin murat edildiğine cevap bulmaya çalışmışlardır. Bazıları "tîn" kelimesinden bildiğimiz ve yediğimiz incirin kastedildiğini, bazıları da bunun bir mecaz ve kinaye olduğunu ileri sürmüştür. "Tîn" kelimesinden incir meyvesinin kastedildiğini kabul eden müfessirler, kendi anlayışlarını desteklemek üzere naklî deliller ileri sürmüşlerdir. Ayrıca bu alimler, incir meyvesinin özelliklerini ve Allah'ın bu meyveye yemin etmesinin hikmetini de açıklamaya çalışmışlardır.

1. İncirin Özelliklerine Vurgu Yapılması

Bazı müfessirler, "tîn" kelimesinin sözlük anlamını esas almış ve Kur'an'da zikredilen "incir" kelimesiyle bildiğimiz ve yediğimiz incir meyvesinin veya bu meyvenin yetiştiği ağacın murat edildiğini ileri sürmüştür. Bu görüşü savunan Mücahid, İkrime, İbrahim Nehâî, Mukatîl, Kelbi ve benzeri pek çok âlimden "O, sizin şu inciriniz ve zeytininizdir"¹⁸, "o, yenilen incir ve sıkılan zeytindir", yahut "o, insanların yediği yemiştir"¹⁹ tabirleriyle rivayet edilen ve esas itibarıyla İbn Abbas'a nispet edilen "Evet, evet, bu sizin bildiğiniz incir ve zeytindir"²⁰ şeklindeki rivayeti delil göstermişlerdir.²¹ Sûrenin devamında insanın yaratılış bakımından mükemmel bir şekilde yaratıldığı, sonradan aşağıların aşağısına döndürüleceği, ancak imam eden ve salih amel işleyen kimselerin kurtuluşa ereceği şeklindeki konu bütünlüğüyle ilk âyette incir ve zeytin üzerine yemin edilmesi arasında nasıl bir ilişkisinin olduğu hususu irdelenmiştir. Bu bağlamda müfessirler, incir ve zeytinin insan hayatı için hem beslenme, hem şifa, hem de geçim ve ticaret açısından pek çok faydasının olduğunu açıklamışlardır.

İncir meyvesinin insan sağlığı üzerindeki müspet etkileri günümüz teknolojiyle daha iyi anlaşılmaktadır. Nitekim farmakolojik araştırmalar incirin faydalarını göstermesi bakımından oldukça önemlidir. Konunun uzmanları incir meyvesinin protein ve karbonhidratlar açısından çok zengin olduğunu, insan vücudunun dışarıdan almak zorunda olduğu pek çok amino-asitlere sahip bulunduğunu, mineral bakımından zengin olmasının yanında kolesterol taşımaması gibi özelliklerini belirtmektedirler. Şüphesiz bu meyvenin gıda ve şifa özelliklerini, ilgili bilim adamları

¹⁶ Matta 7/16-19; Luka 6/ 43-45.

¹⁷Markos 11/ 12-14.

¹⁸ Kurtubî, *Ahkâmü'l-Kur'an*, Beyrut 1985, XX, 110.

¹⁹ Elmalılı, *Hak Dini*, VIII, 5928-5929.

²⁰ Fahreddin Râzî, *Tefsir-i Kebir*, XXIII, 241.

²¹ Elmalılı, *Hak Dini*, VIII, 5928.

en iyi şekilde ortaya koymaktadır. Ancak, din âlimleri de incirin gıda ve şifa özelliklerine değinmişler, eserlerinde bu konu üzerinde durmuşlardır. Örneğin Elmalılı (ö.1878-1942), bu konuda şunları anlatmıştır: “ İnsan yaşamak için maddî ve manevî gıdalara muhtaçtır. Maddî gıdaların en önemlileri tatlı ve tuzlu, yağlı ve yağsız yiyecekler, bunların en güzelleri de meyvelerdir. İşte incir ve zeytin ya meyvelerin en faydalı ve en mübarekleri olmaları itibarıyla özel durumlarına veya özeli zikredip geneli kastetmek yoluyla önemli meyveleri temsil edecek birer misal olarak kendilerine yemin edilerek zikredilmişlerdir.”²²

Tefsirlerde, incir meyvesinin gıda ve şifa özellikleriyle alakalı olarak neredeyse aynı olan şu ifadeler rastlanmaktadır: Allah, meyveler arasında sadece incir ve zeytin üzerine kalem etmiştir. Bunun sebebi olarak; incirin güzel bir meyve olduğu, çabuk hazmedildiği ve midede fazla kalmadığı, balgamı azalttığı, ciğerleri temizlediği, mesane kumlarını önlediği, ciğer ve dalağın içindeki kan sinüslerini temizlediği ve daha pek çok faydaları bulunan bir meyve olduğu hususları üzerinde durulmuştur.²³ Fahreddin Râzî, bahsedilen bu özelliklerden ayrı olarak incirin şu vasıflarına da işaret etmiştir.

a) İncir meyvesi, ceviz ve benzerleri gibi sert kabuklu bir meyve olmayıp içi gibi dışı da yenilebilir. Hâlbuki bazı meyvelerin dışı serttir. Sadece içi yenilir. Bazı meyvelerin de içinde çekirdekleri vardır ve sadece dışları yenilir. Bu itibarla, ceviz ve karpuz gibi dışı işe yaramayan ama içi çok güzel olan meyveler olduğu gibi, hurma ve erik gibi içi değil de dışı yenilen meyveler vardır. İncir ise, hem dışı hem de içi yenilen nadir meyvelerdendir.

b) Üç çeşit ağaç vardır. Birisi çiçek açar, meyve verecekmiş gibi yapar, fakat meyve vermez. Sülağan buna örnek verilebilir. İkincisi, çiçek açar ve meyve verir. Üçüncüsü ise, çiçek açmadan yani bir vaatte bulunmadan doğrudan meyve verir. Bu da incir ağacıdır. Çünkü incir ağacı, meyvesini çiçek açmadan verir.

c) Diğer ağaçların meyveleri düşürüldüğünde artık o yıl yeniden meyve vermezler. Hâlbuki incir ağacı böyle değildir. Düşen ya da koparılan meyvenin yerine yenisi çıkar. Bu bakımdan o, devamlı bir şekilde insanlara hizmet sunan bir meyve ağacıdır. Sonuç olarak, “Tîn” sûresinde zikredilen “tîn/incir” kelimesinin hakiki anlamda olduğunu ve bununla bildiğimiz ve yediğimiz incirin kastedildiğini savunanlar, Allah’ın bu meyve üzerine yemin etmesinin hikmetini onun gıda ve şifa kaynağı olması özellikleriyle açıklamaya çalışmışlardır.

2. İnciri Sembol Kabul Edenler

Bazı müfessirler, “Tîn” sûresinin ilk âyetinde zikredilen bu kelimedden maksadın söz konusu incir meyvesi olmayıp bunun bir mecâzî anlatım olduğunu söylemişlerdir. Çünkü Allah, bu iki âyetin devamında Tûr-i Sina ile Hz. Mûsâ’nın ve emin belde ile de Hz. Muhammed’in vahiy aldığı mekâna işaret etmiştir. Bu itibarla, âyetin başında zikredilen “Tîn ve Zeytûn” kelimeleriyle de bir mekâna işaret edilmiş olması kuvvetle muhtemeldir. Çünkü sözün siyak ve sibakı böyle bir anlamı çağrıştırmaktadır. Bu görüşü kabul eden müfessirler, “tîn ve zeytin” kelimelerinin işaret ettiği mekânın neresi olduğu hususunda farklı görüşler ileri sürmüşlerdir. Bazıları, burada zikredilen “tîn ve zeytûn” kelimelerinin Arz-ı Mukaddes’te bulunan ve Süryanice “Tûr-i Tînâ ve Tûr-i Zitâ” denilen, incir ve zeytinin bolca yetiştiği iki dağa işaret ettiğini ileri sürmüştür. Buna göre yüce Allah, büyük peygamberlerin (ulu'l-azm) elçi olarak gönderildikleri beldelere yemin etmiş olmaktadır.²⁴ Zira tîn ve zeytûn kelimeleriyle işaret edilen bu iki dağ, Şam bölgesinde

²² Elmalılı, *a.g.e.*, VIII, 5929.

²³ Kâdi Beyzavî, *Envâr-ı tenzil*, Tîn sûresi, 95/1-6; Râzî, *Tefsîr-i Kebîr*, Tîn sûresi, 95/1-6; İbn Kesîr, *Hadislerle Kur'an Tefsiri*, Tîn sûresi, 95/1-6; Elmalılı, *a.g.e.*, Tîn sûresi, 95/1-6.

²⁴ İbn Kesîr, *Hadislerle Kur'an Tefsiri*, İstanbul 1987, XV, 8512; Elmalılı, *Hak Dini*, VIII, 5930.

bulunmaktadır. Hz. İsa'nın doğup büyüdüğü bu topraklar, aynı zamanda İsrail peygamberlerinin gönderildiği bölgedir.²⁵ Bu bakımdan burada söz konusu edilen tîn ve zeytûn kelimeleriyle Allah'ın büyük şeriatlara sahip peygamberlerin doğup yetiştikleri beldelelere işaret edilmiştir. Bu görüşe göre "Ve't-tîni ve'z-zeytûni" âyeti Hz. İsa'ya işaret etmektedir. Çünkü Meryem oğlu İsa'nın peygamber olarak gönderildiği bölge incir ve zeytinin bolca yetiştiği bölgedir. "Tûr-i sinîn" âyeti ise Hz. Mûsâ'ya işaret etmektedir. Çünkü Hz. Mûsâ'nın ilk vahiy aldığı mahal Tûr dağıdır. Son olarak da "ve hâze'l-beledi'l-emîn" âyeti ise Hz. Muhammed'e işaret etmektedir. İslâm âlimlerinin hepsinin ittifakıyla "Emin Belde"den maksat Mekke'dir. Şu halde bu görüşü dile getirenlere göre Allah, incir, zeytin ve emin beldeye yemin etmek suretiyle üç büyük peygamberin gönderildikleri bölgelere yemin etmiş, böylece söz konusu peygamberlerin önemine ve getirdikleri dinlerin büyüklüğüne dikkat çekmiştir. Bazı müfessirler de, "Tîn ve Zeytûn" ile iki beldenin kastedildiğini söylemişlerdir. Buna göre tîn kelimesiyle Dimaşk yani Şam, zeytin ile Beyt-i Makdis yani Kudüs kastedilmiştir. Bununla da Hz. Nuh'un yaşadığı bölge kastedilmiş olmalıdır.²⁶

Sonuç olarak, bu sûrede zikredilen tîn ve zeytûn kelimeleriyle bizzat bu iki meyvenin kendisi değil, bunların yetiştiği ve bu meyvelerle maruf olmuş iki mekânın kastedildiği şeklindeki görüş daha ağır basmaktadır. Çünkü incir ve zeytin ile Tur dağı ve Emin Belde arasında bir münasebet bulunmalıdır. Aksi takdirde Allah'ın üzerine yemin ettiği bu dört şeyin yani incir, zeytin, Tur dağı ve emin beldenin bir arada zikredilmesinin hikmeti anlaşılmamış olur. Bu sebeple incir ve zeytin ile iki mekânın kastedildiği görüşü, âyetin devamıyla uyum açısından daha isabetli görülmektedir.

Diğer taraftan bu iki kelimeyle bizzat bu iki meyvenin ağaçları kastedilmiş de olabilir. Bu görüşü savunanlara göre incir ve zeytin ağaçları beşeriyetin gelişimiyle alakalı iki dönemi ifade etmektedirler. Şöyle ki; bu sûrede Allah, insanlığın tarih sahnesindeki dört dönemini hatırlatmaktadır. Bunlar, Hz. Adem'in yaradılışından Hz. Muhammed'e kadar geçen dört dönemdir. Buna göre incir, insanlığın ilk dönemine işaret etmektedir. Kitabı Mukaddes orijinli bu görüşe²⁷ göre Hz. Adem, cennette incir ağacının gölgesinde gölgeleniyordu. Sonra Havva ile birlikte Allah'ın yasakladığı ağacın meyvesinden yedikleri için yeryüzüne indirildiklerinde örtülmesi gereken avret mahallerini incir yaprağıyla örtmüşlerdi. Bu bakımdan incir, Hz. Adem ve Havva'nın dünya hayatını hatırlatmaktadır.

Zeytin ise Hz. Nuh ve dönemine işaret etmektedir. Şöyle ki; Allah, azgınlıkları sebebiyle Nuh kavmini tufan ile helak etmiş ve inananları gemiyle kurtarmıştı. Nuh, kara parçası bulmaları için kuşlardan birini göndermiş, fakat gönderdiği kuş her hangi bir haber getirmemişti. Sonra bir başka kuşu göndermiş ve gagasında zeytin ağacının yaprağı olduğu halde geri gelmişti.²⁸ Böylece Hz. Nuh, tufanın sona erdiğini, Allah'ın kendisine yeryüzünü imar etmesi ve orada yerleşip çoğalmaları için izin verdiğini anlamıştı. Bu bakımdan zeytin, insanlığın ikinci defa gelişip çoğalmasının sembolü olmuştur. Dolayısıyla burada zeytine yemin edilmesi bu olayı hatırlatmak içindir. Sina dağı ile Hz. Mûsâ'ya, emin belde ile de Hz. Muhammed'e işaret edildiği hususunda hiçbir ihtilaf yoktur. Şu halde, bu sûrede zikredilen tîn ve zeytûn kelimeleriyle insanlığın ilk iki devresine işaret edildiği anlaşılmaktadır.

C. Türk Kültüründe İncir Tasavvuru

Müslüman Türk toplumunda meyvelere yüklenen anlam en bariz şekliyle rüya yorumlarında kendini gösterir. Şüphesiz toplumların hoş karşıladıkları, yücelttikleri veya

²⁵ Fahreddin Râzî, *a.g.e.*, XXIII, 243; Elmalılı, *a.g.e.*, VIII, 5929-5930.

²⁶ Fahreddin Râzî, *a.g.e.*, XXIII, 244; Arıca bk. Elmalılı, *a.g.e.*, VIII, 5930.

²⁷ Bkz. Kitabı Mukaddes, Tekvin, 3/1-8.

²⁸ Kitab-ı Mukaddes, Tekvin, 8/1-12.

reddettikleri şeyler, gelenek ve görenekleri, referans kabul ettikleri değerler, inanç ve kabulleri farklı olduğundan gördükleri rüyalarındaki motifler aynı olsa da tabirleri haliyle farklı olmaktadır. Bu itibarla rüya tabirinde başarılı olma, söz konusu arka planın bilinmesiyle mümkündür.²⁹ İslam kültüründe rüyaların yorumlanması (tabir) yaygın bir uygulamadır. "Uykuda yaşanan olayların enfüsü ve afaki yönlerini ayırt edip bir karine ile onların ötesindeki hakikate geçme" demek olan tabir sembolik bir dilin çözümlemesidir. İslâm âlimleri, rüya tabiri ilminin atası olarak Hz. Yakup ve oğlu Hz. Yusufu kabul etmişler ve bu ilmi dini ilimlerden saymışlardır.³⁰ Rüya tabircisinin Kur'an'da geçen teşbihleri ve sembolik ifadeleri bilmesi, rüyaları yorumlarken bunlardan yararlanması gerekir. Bu itibarla dini inanış ve izahlar rüya yorumunda önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin Hristiyan bir kimsenin rüyasında haçı öpmesi kendisi için iyi ve güzel anlam ifade ederken bir Müslüman için zillet ve meskenet anlamına gelir.

Kur'an ve hadislerle yapılan tabirler en çok tercih edilenlerdir. Tabircinin Kur'an ve hadisleri iyi bilmesi başarılı olması için önemlidir. Örneğin rüyada taze et görmek gıybet yapmakla yorumlanmıştır. Çünkü Kur'an'da "Sizden biriniz ölü kardeşinin etini yemeyi sever mi? .."³¹ buyrularak gıybet yapmak ile et arasında bir ilişki kurulmuştur. Yine rüyada görülen anahtar, Kur'an'dan hareketle³² define ve hazine ile tabir edilmiştir. Benzer şekilde pek çok örnek verilebilir.

Genel olarak incir rüyası hayra yorumlanmaktadır. Mesela İbn Sîrîn³³ (ö.110/729), rüyada incir görmeyi şöyle tabir etmiştir: "İncir görmek büyük kazançla yorumlanmıştır. İncir ağacı ise başkalarına faydası dokunan zengin ve varlıklı bir kimseye işarettir. İncir yemek, neslin çoğalmasına delalet eder. Bazıları, rüyada incir yemeyi hile ve haramı olmayan bir rızık olarak yorumlamışlardır. Tabircilerin çoğunluğuna göre incir rüyası güzeldir. Çünkü Allah, Kur'an'da incire yemin ederek onu yüceltmıştır..."³⁴

Nablusi³⁵ ise, "incir, mala ve servete, ağacı ise varlıklı bir kimseye delalet eder. İncir yediğini gören bir kimsenin nesli çok olur" demiştir.³⁶ Muhyiddin Arabî (ö. 638/1240) de, rüyada görülen incirin nüfuzlu ve halka faydası dokunan bir kimseye delâlet ettiğini, meyvesinin servet ve büyük kazanç olduğunu, incir ağacının altında oturmanın büyük bir zattan faydalanmaya işaret ettiğini söylemiştir.³⁷ Bir kimse rüyasında incir görse, bu, zengin ve hayırlı bir adam olacağına işaret eder. Rüyasında incir elde ettiğini görürse, büyük bir mal varlığına kavuşacağına işaret eder. İncir yediğini görürse, Allah'ın ona çoluk çocuk vereceğine bir işarettir.³⁸ Şu halde rüyada incir görmek; huzur, hayırlı bir kimse, kolay rızık, sevinç ve neslin çoğalması gibi şekillerde yorumlanmıştır.

²⁹ H.Avni Yüksel, *Türk-İslâm Tasavvuf Geleneğinde Rüya*, İstanbul 1996, s.102 vd.

³⁰ Bkz. İbn Haldun, *Mukaddime*, İstanbul 1998, II, 560.

³¹ Hucurât 49/12.

³² Bkz. Kasas 28/76.

³³ Asıl adı Ebû Bekr Muhammed b. Sîrîn el-Basrî (ö.110/729) rüya tabiriyle tanınan hadis ve fıkıh alimidir. (bk. Ahmet Yücel, "İbn Sîrîn", *DİA*, XX, 358-359)

³⁴ İbn Sîrîn, *Muntehâbu'l-kelam fî tefsiri'l-ahkâm*, Mısır 1940/1309, II, 212.

³⁵ Abdülgani b. İsmâil b. Abdülgani b. İsmâil en-Nablusi (ö. 1143/1731), sufi, fakih, edip ve şair olup rüya tabiri ilmi ile de meşgul olmuş ve bu özelliğiyle daha fazla tanınmıştır. (bkz. Özel ahmet, "Nablusi, Abdülgani b. İsmâil", XXXII, 268-270)

³⁶ Abdülgani Nablusi, *Ta'tîru'l-enâm fî ta'bîri'l-menâm*, Mısır 1940, s.113.

³⁷ Muhyiddin Arabî, *Rüya Tabirleri*, (haz. Rahmi Serin), İstanbul trs., ss.121-122.

³⁸ Fahreddin Râzî, a.g.e., XXIII, 242.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/5 Spring 2014

Bazı tabirciler ise, incirin hüznü ve kedere işaret ettiğini söylemişlerdir.³⁹ Örneğin İbn Sîrîn (ö.110/729) bazı tabircilerin böyle düşündüğüne işaret ettikten sonra şunları söylemiştir: “Bunlar, incirin hüznü ve kedere işaret ettiğini söylemişlerdir. Çünkü Kur'an'da zikredilen Adem-Havva kıssasından “Şu ağaca yaklaşmayın”⁴⁰ emrindeki ağaçtan maksat incirdir. Bu sebeple rüyada incir yemek, tıpkı Adem ve Havva'nın yaptığı gibi- hüznü ve pişmanlık anlamına gelmektedir, demişlerdir.⁴¹ Nablusî de, bazı tabircilerin söz konusu hadiseye atıfta bulunarak incir rüyalarını hüznü ve pişmanlıkla yorumladıklarını belirtmiştir.⁴² Ancak rüya tabircilerinin kahir ekseriyeti, Tîn sûresinde Allah'ın incire yemin etmesini delil göstererek bu meyvenin hayır ve berekete işaret ettiğini kabul etmişlerdir. Şu halde incir yorumlarında bu meyvenin hayır ve berekete, hüznü ve pişmanlığa, bir de neslin çokluğuna delalet etmesi şeklinde farklı yorumlarla karşılaşmaktayız:

a) İncir meyvesinin rızık ve bereketle yorumlanması: İncir meyvesi ve ağacını bu şekilde tabir eden âlimler, Kur'an-ı Kerim'de Tîn sûresinde Allah'ın incir üzerine yemin ettiği âyeti (bk. Tîn, 95/1) yorumlarına esas almışlardır. Bu anlayışa göre Allah, bir şeyin üzerine yemin etmişse, o varlık mutlaka iyi bir şeydir. Aksi takdirde kasemin hikmeti anlaşılamaz, demişlerdir. Bu itibarla incir meyvesi, dolayısıyla incir ağacı iyi ve hayırlı bir şeydir. Bir kimsenin bunları rüyasında görmesi de iyidir. Buradan hareketle pek çok İslâm âlimi incirle alakalı rüyaları bu bütünlük içinde değerlendirmişlerdir.

b) İncir meyvesinin hüznü ve pişmanlıkla yorumlanması: Bazı rüya tabircileri, rüyada henüz olgunlaşmamış ya da mevsimi dışında incir yemenin iyi olmadığını açıklamışlardır. Onlar bu yorumlarını “(Ey Adem ve Havva) Şu ağaca yaklaşmayın”⁴³ emrine dayandırır. Çünkü bu görüşü savunanlara göre burada yaklaşılması haram kılınan ağaç ile incir ağacı kastedilmiştir. Bu itibarla Adem ile Havva'nın cennetten kovulmalarına sebebiyet veren ağaç incir ağacıdır. Dolayısıyla bu ağacın meyvesinin yenilmesi hayra alamet değildir.⁴⁴ Bu itibarla mevsimi dışında incir görmek ya da henüz olgunlaşmamış bir incir yemek –tıpkı Adem-Havva kıssasında olduğu gibi- pişmanlık ve hüznü olarak değerlendirilmiştir. Ancak bu yorumun kaynağının Kitabı Mukaddes'e dayandığını yukarıda belirtmiştik. Çünkü Kur'an-ı Kerim'de ve sahih hadislerde bu ağacın ne olduğu, adı, cinsi, rengi vs. hakkında her hangi bir açıklama yoktur. Buna rağmen bazı müfessirler, “Şu ağaca yaklaşmayın” âyetinde işaret edilen ağacı incir, elma ve buğday şeklinde yorumlamaya çalışmışlardır.

c) İncir yemekle neslin çoğalması arasında ilişki kurulmuştur: Hemen hemen bütün rüya tabirleri kitaplarında incir yemenin neslin çoğalmasına işaret ettiği belirtilmiştir. Bu yorumun kaynağı, muhtemelen Adem ile Havva'nın yemeleri yasaklanan meyvenin incir olduğu, bu meyveden yedikten sonra insan neslinin çoğalmaya başladığı şeklindeki yaklaşıma dayanmaktadır. Ayrıca bu yorum incir meyvesinin taşıdığı maddi özelliklerle de uyumludur. Çünkü incir her ne kadar tek bir meyve ise de yarılp içi açıldığında binlerce çekirdeğinin olduğu görülür. Bu bakımdan teklik içinde çokluğu ifade eder.

³⁹AÇA, Mehmet, "Türk İnanış ve Düşünüş Sisteminde Meyve/ Fruit in Sistem of Turkish Belief and Thinking", Turkish Studies : International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 3/5 Fall 2008, s.257.

⁴⁰ Bakara, 2/35.

⁴¹ İbn Sîrîn, *Muntehâbu'l-kelâm fî tefsîri'l-ahkâm*, s.212.

⁴² Nablusî, *Ta'tîru'l-enâm fî ta'bîri'l-menâm*, s.113.

⁴³ Bakara 2/35.

⁴⁴ Halîl b. Şahin ez-Zâhiri, *el-İşârât fî 'ilmi'l-'ibârât*, Mısır 1940, I, 373.

Yukarıda anlatılan hususlardan ayrı olarak Türk toplumunda incirle alakalı bazı inanışların olduğu da görülür. Örneğin bazı bölgelerimizde incir meyvesinin isminin anılması ayıp sayılır.⁴⁵ Bunun yerine “yemiş, ballıdarı” gibi isimler kullanılır. Nitekim İzmir, Aydın ve Muğla dolaylarında “incir” yerine manavdan “yemiş” alınır. Bunun arka planında incir ile cinsellik arasında ilişki kuran yaklaşımların etkisi olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim Kitab-ı Mukaddes'te Adem ile Havva'nın yasak ağaçtan yemeleri neticesinde kendilerini bilmeleri ve tanımaları sürecinde avret yerlerini incir yapraklarıyla örttükleri, dahası meyvesinden yedikleri yasak ağacın incir ağacı olduğu kabul edilmektedir. Buradan hareketle incir ile cinsellik arasında ilişki kurulduğu tahmin edilmektedir.

Diğer taraftan dilimizde cari olan bazı deyimlerde incir ağacının ve meyvesinin çokça ifade edildiği görülür. Nitekim halk arasında “*Ocağına incir dikmek*” tabiri yaygın olarak kullanılır. Bununla bir kimsenin evinin barkının harabe haline dönmesi anlamı kastedilir. Çünkü incir ağacı, Anadolu'nun hemen her yerine yayılmıştır; bahçelerde kendiliğinden yetişir, yabanileşir ve kolayca yayılır. Dağların sert yamaçlarında, duvar kenarlarında ve taşların arasında kolayca büyür. Bu özelliğine işaretle kullanılan “*Ocağına incir dikmek*” tabiriyle ocağı yıkılacak, evi yurdu harabe haline dönecek ve bu yıkıntılar arasında incir ağacı yetişecek anlamı kastedilir.⁴⁶ Ayrıca halk arasında “*İncir çekirdeği doldurmamak*” deymi de yaygın olarak kullanılmaktadır. Bununla bir şeyin ne kadar küçük ve önemsiz olduğu anlatılmak istenir.⁴⁷ Çünkü incirin çekirdeği diğer meyvelerin çekirdeklerine göre oldukça küçüktür, daha doğrusu çekirdeği en küçük olan meyvedir. Bu itibarla incirin çekirdeğinin küçüklüğüyle bir meselenin önemsizliği arasında ilişki kurulmaktadır. Öte yandan düzelmekte olan bir durumu yersiz ve yanlış davranışlarla bozma halini anlatmak için “*Bir çuval inciri berbat etmek*” tabiri kullanılır.

İncir ağacının atasözlerimizde de yer aldığı görülür. Nitekim kem alet ile kemalâtın olmayacağı ya da uygun olmayan araç-gereç ile güzel ve iyi iş yapılamayacağını ifade etmek için “*Darı unundan baklava, incir ağacından oklava olmaz.*” denilir. Sosyal hayattaki gerçekliği ve köklü aileden gelmenin faziletini anlatmak için “*İncir babadan, zeytin dededen*” deymi kullanılır. Bununla incir ağacının yetiştirilmesinin ve de meyve verecek hale gelmesinin bir kuşak geçecek kadar zaman aldığı, zeytinin ise bol ürün verir hale gelmesi için en az iki kuşağın geçmesi gerektiği açıklanmak istenir. Bir de, Anadolu'nun bazı yörelerinde “*İncir ağacından düşen iflah olmaz*” şeklinde bir inanış vardır. Burada incir ağacının dallarının dayanıksız olması ve çok çabuk kırılmasıyla bir ilişki kurulduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca Hz. İsa'nın meyve bulamadığı incir ağacına beddua etmesinin de halk arasında bu anlayışın oluşmasında etkili olduğu düşünülebilir. İncilerde anlatıldığına göre Hz. İsa, açlığını bastırmak için yiyecek bir şeyler aramış, yapraklanmış bir incir ağacı görünce belki üzerinde incir bulurum diye ona yaklaşmıştı. Ağacın yanına vardığında yapraktan başka bir şey bulamamıştı. Bunun üzerine İsa ağaca, «Artık senden hiç kimse bir daha meyve yemesin!» diyerek ağaca beddua etmiştir.⁴⁸

⁴⁵ “Sözlükteki adının kullanılmasının ayıp sayılması gibi bir garabet vardır. Çünkü Farsça *encîrencîre*'den gelen bu adın “delmek”ten emir olması gibi bir anlamı bulunmaktadır. Bu sebeple söz konusu menfi anlamdan kaçınmak için bu meyve “yemiş” ve benzeri isimlerle anılmıştır. (Burhan Oğuz, *Türkiye Halkının Kültür Kökenleri, I*, Giriş Beslenme ve Teknikleri, İstanbul 1976, s.476-479)

⁴⁶ Burhan Oğuz, *a.g.e.*, ss.477.

⁴⁷ Ali Püsküllüoğlu, *Türkçe Deyimler Sözlüğü*, Ankara 1995, s.478.

⁴⁸ Markos, 11/ 12-14.

Sonuç

Bir meyve olarak incirin insan sağlığı açısından taşıdığı besin değeri tartışmasız bir şekilde herkes tarafından kabul edilmektedir. Teknik imkanların daha da geliştiği şu günümüzde incir üzerine yapılan çalışmalar bu meyvenin sağlığımız açısından büyük bir hazine olduğu hakikatini teyit etmektedir. Kur'an-ı Kerim'de meyve olarak hurma, incir, zeytin, üzüm, nar, kiraz ve muzun isimleri yer alır. Bu meyveler farklı bağlamlarda da olsa pek çok defa zikredilir. Bununla birlikte incir ağacı veya meyvesi sadece bir ayette "tîn" şeklinde zikredilmiş; içinde yer aldığı surenin de ismi olmuştur. Hem sûrenin isminin "tîn" (yani incir) olması hem de burada incir üzerine yemin edilmiş olması dikkatleri bu meyve üzerine çekmiştir. İslam alimleri "tîn" kelimesiyle neyin kastedildiği hususunda ihtilaf etmişler; bazıları bununla bildiğimiz ve yediğimiz incir meyvesinin kastedildiğini söylerken bazıları da bunun bir mecaz ve sembol olduğunu, bununla insanlığa yön veren büyük bir peygamberin yaşadığı bölgenin anlatılmak istendiği vb. görüşleri ileri sürmüştür. Diğer taraftan, Hz. Peygamberin sahih hadislerinde incir ifadesine rastlanamamıştır. Bu durum incir ağacının ve dolayısıyla incir meyvesinin Arabistan bölgesinde yetişmemesiyle doğrudan alakalı olsa gerektir.

Türk kültüründe incir tasavvurunun kökenlerini araştırırken hem Kitabı Mukaddes'in hem de Kur'an kültürünün etkili olduğunu gördük. Örneğin rüya tabirlerinde, incir görmenin - Kuran'dan hareketle- hayır, bereket ve rızık şeklinde yorumlanırken bazı tabirciler Tevrat ve İncil'in yaklaşımından hareketle incir görmeyi ya da yemeyi -Adem ve Havva'nın hayatında olduğu gibi- pişmanlık ve hüznün olarak yorumlamışlardır. Yine aynı anlayışın bir tezahürü olarak incirle neslin çoğalması arasında ilişki kurulduğu görülmüştür. Kanaatimize göre, Kitabı Mukaddes orijinli olarak incirle neslin çoğalması/ cinsellik arasında kurulan bu ilişki, Türk toplumunda -en azından bazı bölgelerimizde- incir meyvesinin "yemiş, ballıdarı" gibi farklı şekillerde isimlendirilmesine sebebiyet vermiştir.

KAYNAKÇA

- Abdülganî Nablusî, *Ta'tîru'l-enâm fî ta'bîri'l-menâm*, Mısır 1940.
- AÇA, Mehmet, "Türk İnaniş ve Düşünüş Sisteminde Meyve/ Fruit in Sistem of Turkish Belief and Thinking", *Turkish Studies : International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 3/5 Fall 2008.
- AYDÜZ, Davut, *Kur'an-ı Kerim'de Besinler ve Şifa*, İstanbul 2002.
- BEYZÂVÎ, *Envârü't-tenzîl*, Beyrut 1410/1990.
- BİRİŞİK, Abdülhamit, "İncir", *DİA*, XXXI, 189-190.
- BUHÂRÎ, Muhammed b. İsmail, *Sahîhu'l-Buhârî (el-Câmi'u's-sahîh)*, I-VIII, İstanbul 1413/1992.
- ELMALILI, Muhammed Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, İstanbul 1982.
- Fahredden Râzî, *Tefsir-i Kebir*, Ankara 1988.
- Halil b. Şahin ez-Zâhirî, *el-İşârât fî 'ilmi'l-'ibârât*, Mısır 1940.
- Hüseyin b. Bistam ez-Zeyyâd, *İmamların Tıbbı*, (trc.Hayrettin Tekümit), İstanbul 2000.
- İbn Haldun, *Mukaddime*, İstanbul 1998.
- İbn Kesîr, *Hadislerle Kur'an Tefsiri*, İstanbul 1987.
- İbn Sîrîn, *Muntehâbu'l-kelam fî tefsîri'l-ahkâm*, Mısır 1940/1309.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/5 Spring2014

- Kitâb-ı Mukaddes: Eski ve Yeni Ahit (Tevrat ve İncil)*, İstanbul 1998.
- KURTUBÎ, *Ahkâmu'l-Kur'an*, Beyrut 1985.
- Muhyiddin Arabî, *Rüya Tabirleri*, (haz. Rahmi Serin), İstanbul trs.,
- OĞUZ, Burhan, *Türkiye Halkının Kültür Kökenleri, I*, Giriş Beslenme ve Teknikleri, İstanbul 1976.
- ÖZEL, Ahmet, "Nablusî, Abdüganî b. İsmail", XXXII, 268-270.
- PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali, *Türkçe Deyimler Sözlüğü*, Ankara 1995.
- TABERÎ, Muhammed b. Cerîr, *Câmi'u'l-beyân fî tefsîri'l-Kur'ân*, I-XXX, Beyrut 1415/1995.
- TEKİNEŞ, Ayhan, "Tıbb-ı Nebevî'de Meyve/ Fruit in Medicine of the Prophet", Turkish Studies: International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 3/5 Fall 2008, ss. 134-142.
- UYSAL, Muammer, *Şifalı Bitkiler ve Gıdalar Ansiklopedisi*, Konya 1997.
- YÜCEL, Ahmet, "İbn Sîrîn", *DİA*, XX, 358-359.
- YÜKSEL, H.Avni, *Türk-İslâm Tasavvuf Geleneğinde Rüya*, İstanbul 1996.
- ZEMAHŞERÎ, *el-Keşşâf*, (nşr. Âdil Ahmed Abdülmevcûd v.dğr.), Riyad 1418/1998.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/5 Spring 2014

